15/02/2021

Άγιος Άνθιμος της Χίου: Ο ησυχαστής, ο φιλάνθρωπος, ο ομολογητής

Εκκλησία της Κύπρου / Ι.Μ. Μόρφου

Του Χρήστου Κλάβα, Θεολόγου – Κοινωνιολόγου, Ιεροψάλτου

Άρθρο όπως αυτό δημοσιεύεται εκ μέρους της επισήμου Ιστοσελίδος της Ιεράς Μητροπόλεως Μόρφου

Γεγονός αδιαμφισβήτητο είναι ότι και στους νεότερους χρόνους, τους πλησιέστερους προς εμάς, η ορθόδοξος εκκλησία συνεχίζει να αναδεικνύει αγίους. Παραδοχή με βαρύνουσα σημασία αυτή για το σύγχρονο άνθρωπο που, ίσως περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, έχει ανάγκη από ελπίδα αλλά και υψηλά ιδανικά.

Μια σύγχρονη αγιασμένη μορφή είναι, μεταξύ άλλων πολλών, και ο άγιος Άνθιμος της Χίου η πολιτεία του οποίου συνιστά υπόδειγμα πνευματικότητας και φιλανθρωπίας.

Γεννημένος στη Χίο την 1η Ιουλίου του 1869, ο κατά κόσμον Αργύριος Βαγιάνος, μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον βαθιάς πίστης και ευσέβειας. Πολλά γράμματα δεν διδάχθηκε, αν και ήταν προικισμένος με ξεχωριστά φυσικά χαρίσματα. Στις 23 Αυγούστου του 1889 και στην ηλικία των 20 ετών επισκέφθηκε την Ιερά Σκήτη των Αγίων Πατέρων προκειμένου να δώσει προς επιδιόρθωση στο αγιογραφείο της μονής την εικόνα της Παναγίας Βοηθείας, την οποία και είχε λάβει ως κειμήλιο από τους προγόνους του. Η επίσκεψη αυτή έγινε αφορμή να πάρει τη μεγάλη απόφαση εισόδου στις τάξεις των μοναχών και να υποταχθεί στον «…περιβόητον για την αρετή του Γέροντα Παχώμιον» [1]. Πρόκειται για τον γέροντα που δίδαξε στον άγιο Νεκτάριο, επίσκοπο Πενταπόλεως, την ασκητική, νηπτική παράδοση.[2] Συνεπώς, ο άγιος Άνθιμος και ο άγιος Νεκτάριος μαθήτευσαν στον ίδιο πνευματικό διδάσκαλο, υπήρξαν ομογάλακτοι, άνθη που βλάστησαν από την ίδια ρίζα. Η υπακοή, η νηστεία, η παρθενία, η προσευχή και πάνω απ’ όλα η ταπείνωση έγιναν για το νεαρό μοναχό τα όπλα εναντίον του διαβόλου, οι επιθέσεις του οποίου υπήρξαν, πράγματι, ανελέητες. Στήριγμα για εκείνον είναι Εκείνη στα χέρια της οποίας εναπόθεσε όλη του τη ζωή, η Παναγία η Βοήθεια! Από την εικόνα της, στη διάρκεια κάποιας από τις λυσσώδεις επιθέσεις του μισοκάλου, θα ακουστεί η φωνή: «Φύγετε, θηρία, από το καλογεράκι μου».[3]

Οι αγώνες του δεν αφήνουν ασυγκίνητο το λαό της Χίου που στο πρόσωπο του Ανθίμου οραματίζεται το πνευματικό του στήριγμα. Ζητούν την εις ιερέα χειροτονία του, αίτημα, όμως, που απορρίπτει ο τότε μητροπολίτης Χίου λόγω της ελλιπούς κοσμικής του μορφώσεως. Τελικά, η πρόνοια του Θεού τον φέρνει στο Αδραμύτιο της Μ. Ασίας και από κει στη Μαγνησία όπου και χειροτονείται σε διάκονο και πρεσβύτερο. Η σωζόμενη, από αυτόπτη μάρτυρα γραπτή περιγραφή προκαλεί θαυμασμό και συγκίνηση: «Την ίδια όμως στιγμή που το εκκλησίασμα απαντούσε άξιος, ένας δυνατός σεισμός τράνταξε συθέμελα την εκκλησία. Τα καντήλια έπαιζαν μαζί σαν τρελά…Μαύρισε ο ουρανός-το Σύμπαν αναστατώθηκε! Βροντές, αστραπές, κατακλυσμός…Αλλά με μιας όλα σταμάτησαν! Η κοσμοχαλασιά έγινε απέραντη γαλήνη και ο παπά-Άνθιμος κλαίει…κλαίει…» [4] Αυτές οι θεοσημείες, έκφραση της ευαρέσκειας του Θεού για τον άξιο ιερέα του,

δείχνουν την απόσταση της ανθρώπινης αξιολόγησης από αυτήν του Θεού. Η ανθρώπινη επιφανειακή κρίση επικεντρώνεται σε κοσμικά κριτήρια ενώ η Θεία κρίση εστιάζει σε πνευματικές, εσωτερικές και ανώτερες αξίες. Οι επιβουλές του διαβόλου τον διώκουν και εκεί υποκινώντας τον φθόνο των συμπρεσβυτέρων του. Σύντομα αναγκάζεται, μετά από ένα προσκύνημα στον Άθω, να πάρει το δρόμο της επιστροφής στη γενέτειρα του. Από το σημείο αυτό δύο θα είναι οι μεγάλοι σταθμοί της ζωής του, το λεπροκομείο της Χίου και η ίδρυση της γυναικείας ιεράς μονής προς τιμήν της Παναγίας Βοηθείας. Εκεί θα λάμψουν ακόμη εντονότερα τα χαρίσματά του και θα αποκαλυφθεί η γεμάτη αγάπη για το Θεό και τον άνθρωπο καρδιά του. Με δική του πρωτοβουλία γίνεται ο ποιμένας των λεπρών, χωρίς ίχνος δισταγμού μπροστά στον κίνδυνο της έντονα μεταδοτικής ασθένειας, αφού « φόβος ούκ έστιν εν τη αγάπη, αλλ' η τελεία αγάπη έξω βάλλει τον φόβον…» [5]

Για τους κοινωνικά αποκλεισμένους λεπρούς υπήρξε ο φύλακας άγγελος, ο γιατρός, ο προστάτης, ο φίλος, ο παρηγορητής, η ελπίδα μέσα στην απόγνωση. Το λεπροκομείο της Χίου από τόπος δυστυχίας αλλά και αμαρτίας θα γίνει θεραπευτήριο ψυχών και πηγή αγιασμού καθώς «Οι πρώην υβρισταί βλάσφημοι, εριστικοί, φωνασκούντες και κακολόγοι, δαιμονισμένοι μεταβάλλονται σε άκακα αρνία…προσεύχονται, εξομολογούνται, προσέρχονται ενώπιον του Αγίου Ποτηρίου και πολλοί κείρονται μοναχοί.». [6] Ως καρπός αυτής της ευλογημένης προσπάθειας θα βλαστήσει ο άγιος Νικηφόρος ο λεπρός, ο πνευματικός μαθητής και συνοδοιπόρος του αγίου Ανθίμου για 43 ολόκληρα χρόνια. [7] Για τις ξεριζωμένες από τη μικρασιατική καταστροφή μοναχές υπήρξε ο σωτήρας, ο πατέρας και το πρότυπο της ασκητικής-μοναχικής ζωής. Σε χώρο όπου άλλοτε κατοικούσαν γυναίκες βουτηγμένες στην ασωτία, κτίζεται, με την ολοφάνερη βοήθεια της Παναγίας, Παρθενώνας!

Ο ιερός Άνθιμος είναι όμως, κατά την κρίση μας, και ένας μεγάλος σύγχρονος ομολογητής. Τόσο μέσα από τους ασκητικούς του αγώνες όσο και, κυρίως, μέσα από την επιμονή του να ανεγείρει τη γυναικεία μονή της Παναγίας Βοηθείας ομολόγησε τη σπουδαιότητα του ορθόδοξου μοναχισμού. Πολλοί τον επέκριναν για την προσκόλλησή του στον ησυχασμό και επεδίωξαν, μάλιστα, να κατεδαφίσουν την ανεγειρόμενη μονή. Τα επιχειρήματα των αντιδρώντων, όπως διασώζονται μέσα από τον τύπο της εποχής, [8] αποκαλύπτουν την άγνοια αλλά και την επιπόλαιη απαξίωση του ορθόδοξου μοναχισμού ως απαρχαιωμένου θεσμού. Γι' αυτούς θα ήταν προτιμότερο να κτιστεί κάποιο φιλανθρωπικό ίδρυμα που θα θεραπεύει τον ανθρώπινο πόνο παρά ένα μοναστήρι. Η επιμονή, όμως, του έμπειρου ασκητή δικαιώθηκε, αφού το μοναστήρι του, συνεχίζοντας την ορθόδοξη παράδοση, αναδείχθηκε σε θεραπευτήριο ψυχικών αλλά και σωματικών νοσημάτων. Σε ένα τέτοιο, λοιπόν, περιβάλλον ο άγιος μας αγωνιζόμενος

συνέβαλλε τα μέγιστα στην αναβίωση, σε τοπικό επίπεδο, του χιακού μοναχισμού και, σε ευρύτερο επίπεδο, στην κινητοποίηση του ενδιαφέροντος για την πατερική ασκητική παρακαταθήκη.

Ο Άγιος Άνθιμος συντασσόμενος στη χορεία των νεοφανών πατέρων της εκκλησίας μας, υπενθυμίζει με τον πιο απτό τρόπο ότι ορθόδοξη άσκηση και φιλανθρωπία είναι οι δύο όψεις του αυτού νομίσματος, μας υπενθυμίζει, ακόμη, ότι η υγεία του εκκλησιαστικού σώματος καθρεφτίζεται στα μοναστήρια του, που όταν ακολουθούν την παραδεδομένη και δοκιμαζομένη στο πέρασμα των αιώνων νηπτική εμπειρία, αναδεικνύονται σε πνεύμονες που ζωογονούν το λαό του Θεού. Η ευλογημένη γη της Χίου, η γη εκείνη που ποτίστηκε με το αίμα μαρτύρων και ηρώων, έδωσε και στους σύγχρονους καιρούς ένα μεγάλο πνευματικό ανάστημα σε όλη την Ορθοδοξία. Ο άγιος Άνθιμος, ο τοπικός αλλά και οικουμενικός άγιος, ας είναι πρότυπο για όλους μας.

Παραπομπές:

1. Μοναχού Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου ο Θαυματουργός (βίος-θαύματα-διδαχές) 1869-1960. Β Έκδοσις. Ιερά Μονή Παναγίας Βοηθείας Χίου. σσ:28.
2. Χαροκόπου Ν. Αντωνίου. Ο Γέροντας Παχώμιος. Ιδρυτής της Ιεράς Σκήτης των Αγίων Πστέρων της Χίου (1839-1905). Αθήναι. 2003.σσ:119-127.
3. Μοναχού Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου…οπ.π. σσ:38.
4. Μοναχού Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου…οπ.π. σσ:45.
5. Α Ιω.4.18.
6. Χαροκόπου Ν. Αντωνίου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου (1869-1960). έκδοσις ΄Β. Ιερά Μονή Παναγίας Βοηθείας Χίου. Χίος 2003. σσ.43.
7. Σίμων Μοναχός. Ο Άγιος Νικηφόρος ο Λεπρός. εκδ. Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου. Ιούνιος 2013.
8. Μοναχού Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου…οπ.π. σσ:79-88, Χαροκόπου Ν. Αντωνίου. Ο Άγιος Άνθιμος της Χίου (1869-1960). οπ.π. σσ.57-61.

Πηγή: https://www.pemptousia.gr/2019/02/o-agios-anthimos-tis-chiou-1869-1960-o-isichastis-o-filanthropos-o-omologitis/